

κεφ. 4

Μεικτή τεχνική. Σύνθεση τυπωμάτων και ζωγραφική με καλαμάκι.

Σύνθεση με τέμπερα.

κεφ.4

ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ – ΤΥΠΩΜΑ

4.1 Έννοια – Παιδαγωγική Αξία

Το τύπωμα είναι μια τεχνική ζωγραφικής, κατά την οποία αναπαράγεται ένα σχέδιο από μια επιφάνεια (εκτυπωτική, μήτρα) σε μια άλλη (αντίτυπο), αν πιέσουμε τη μία επιφάνεια πάνω στην άλλη. Η εκτυπωτική επιφάνεια θα πρέπει να είναι σκληρή και ανθεκτική, ενώ η άλλη απορροφητική, όπως χαρτί ή ύφασμα. Το τύπωμα, είναι μια σχετικά απλή δραστηριότητα, η οποία παράγει γρήγορα και εύκολα ένα θεαματικό αποτέλεσμα και γι' αυτό το λόγο ενθουσιάζει τα παιδιά. Αυτό το χαρακτηριστικό της την κάνει κατάλληλη ακόμη και για πολύ μικρά παιδιά, αλλά και για παιδιά που είναι άτολμα και δεν έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, γιατί τους δίνει την αίσθηση της επιτυχίας. Ένα άλλο πλεονέκτημα αυτής της τεχνικής είναι ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν άπειρα διαφορετικά υλικά, γεγονός που ανανεώνει συνεχώς τον ενθουσιασμό και το ενδιαφέρον των παιδιών γι' αυτήν.

Καθρεπτοζωγραφική και τύπωμα σε βότσαλο με ακρυλικά χρώματα.

Αρχικά, το παιδί μαθαίνει την τεχνική και πειραματίζεται, κάνοντας σφραγίδες με διάφορα υλικά. Το μόνο που το ενδιαφέρει είναι το πάτημα της σφραγίδας στο χαρτί ελεύθερα, χωρίς κάποια συγκεκριμένη διάταξη ή σκοπό. Καθώς εξοικειώνεται με το τύπωμα, κάνει όλο και πιο πολύπλοκες συνθέσεις, δημιουργώντας ένα διακοσμητικό αποτέλεσμα

με την επανάληψη κάποιων μοτίβων ή φτιάχνοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα, συνδυάζοντας διάφορα είδη σφραγίδων.

Ελεύθεροι πειραματισμοί με τυπώματα με φρούτα και λαχανικά.

Σφραγίδες υπάρχουν έτοιμες στο εμπόριο, όμως είναι πολύ πιο διασκεδαστικό και ενδιαφέρον, αν τυπώσουμε χρησιμοποιώντας τα διάφορα αντικείμενα και υλικά που υπάρχουν γύρω μας ή φτιάξουμε τις δικές μας σφραγίδες.

Το τύπωμα είναι μια πολύ σημαντική εικαστική δραστηριότητα, η οποία δεν πρέπει να παραλείπεται από το παιδαγωγικό πρόγραμμα των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Πάνω απ' όλα ενθαρρύνει το παιδί να ασχοληθεί με τις εικαστικές δραστηριότητες, γιατί αφ' ενός το παροτρύνει με την ποικιλία των υλικών και την όλη διαδικασία, που στα μάτια του φαντάζει μαγική και αφ' ετέρου, αποκτά την πεποίθηση ότι μπορεί να τα καταφέρει. Όμως η προσφορά του τυπώματος δε σταματάει εδώ.

- Βοηθάει το παιδί στην αισθητική του καλλιέργεια και την ανάπτυξη της φαντασίας του, με τη δυνατότητα πρωτότυπων συνθέσεων και την ποικιλία των υλικών που χρησιμοποιούνται.
- Καλλιεργεί την αίσθηση του ρυθμού, καθώς το παιδί δημιουργεί διάφορες συνθέσεις με την επανάληψη χρωμάτων και σχημάτων.
- Βοηθάει στην κατάκτηση της έννοιας του χώρου.
- Βοηθάει στην εξέλιξη των λεπτών χειρισμών.
- Παρέχει μεγάλες εκφραστικές δυνατότητες.

4.2 Οργάνωση δραστηριότητας

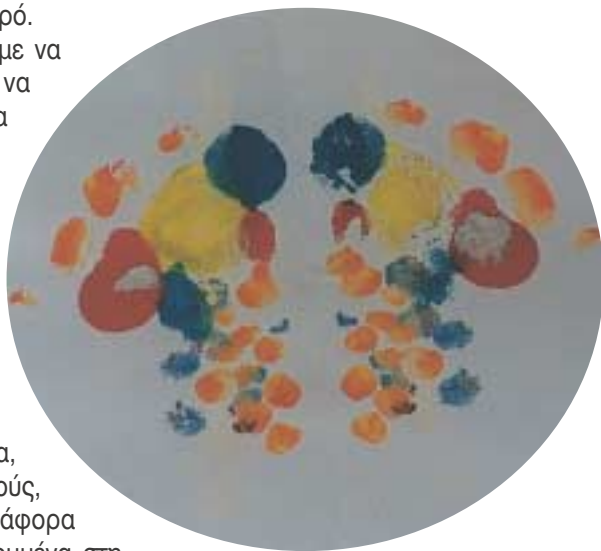
Το τύπωμα είναι μία δραστηριότητα, που μπορεί να γίνει ατομικά αλλά και ομαδικά. Αρχικά, και στα πιο μικρά παιδιά, που πειραματίζονται με τα υλικά και προσπαθούν να κατακτήσουν την τεχνική, η δραστηριότητα θα είναι ατομική, ακόμη και αν τους δοθεί ένα μεγάλο χαρτί για να τυπώσουν όλα μαζί πάνω σε αυτό.

Ο/η βρεφονηπιοκόμος οργανώνει το εργαστήριο του τυπώματος έτσι, ώστε η δραστηριότητα να πραγματοποιηθεί ομαλά. Έχει υπόψη του/της ότι τα παιδιά μπορεί να λερώσουν και να λερωθούν, γι' αυτό φροντίζει να στρώσει το χώρο που θα τυπώσουν τα παιδιά με ένα πλαστικό ή με εφημερίδες και προτρέπει τα παιδιά να φορέσουν τις ποδιές των εικαστικών (π.χ. μια παλιά πουκαμίσια).

Οι ομαδούλες που δημιουργούνται για τη δραστηριότητα αυτή, καλό είναι να μην ξεπερνούν τα 4 – 5 άτομα, για να έχουν τα παιδιά την άνεση να κινηθούν ελεύθερα, αλλά και για να έχει ο/η βρεφονηπιοκόμος τη δυνατότητα να παρακολουθεί και να διευκολύνει όλα τα παιδιά όταν αυτά την χρειάζονται.

Τα τυπώματα μπορούν να γίνουν σε μεγάλα χαρτιά του μέτρου, στο πάτωμα της τάξης ή στην αυλή, αν το επιτρέπει ο καιρός, στα τραπέζια αλλά και στον τοίχο, όπου θα έχει κολληθεί το χαρτί. Τα τυπώματα μπορούν ακόμη να γίνουν σε χαρτί φωτοτυπίας, σε χαρτί κανσόν και άλλα απορροφητικά χαρτιά. Τα χρώματα που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε είναι ρευστά υδροχρώματα, όπως τέμπερες, πλαστικά, δαχτυλομπογιές, ή μελάνια τυπώματος, ακόμα και λαδοπαστέλ. Για τύπωμα πάνω σε ύφασμα χρησιμοποιούμε ειδικά χρώματα μπατίκ. Απαραίτητα βοηθητικά υλικά είναι: χαρτί κουζίνας, απορροφητική πετσέτα, δίσκοι ή δοχεία για το χρώμα, εφημερίδες, πινέλα, ρολά εκτύπωσης, δοχεία με νερό.

Τα υλικά με τα οποία μπορούμε να τυπώσουμε είναι πολλά, αρκεί να παρατηρούμε γύρω μας και να αφήνουμε τη φαντασία μας ελεύθερη. Αρχικά, ξεκινάμε με απλά και έτοιμα υλικά, όπως τα δάχτυλα μας, τις παλάμες μας, τις πατούσες μας, κυβάρια, σπιρτόκουτα, άδεια ρολά από χαρτί υγείας, κεσεδάκια από γιαούρτι, ξύλινα ζωάκια, κουβαρίστρες, πλαστικά παιχνίδια και πιρούνια, χτένια, κλειδιά, όστρακα, φύλλα, ξυλαράκια, φτερά, φελλούς, φελιζόλ ή σφουγγαράκια σε διάφορα σχήματα, λαχανικά και φρούτα κομμένα στη

Καθρεπτοζωγραφική.

μέση, είτε κάθετα είτε οριζόντια.

Αφού τα παιδιά εξοικειωθούν με τα παραπάνω υλικά, μπορούμε πλέον να φτιάξουμε τις δικές μας σφραγίδες, είτε χαράζοντας απλά σχέδια σε σχετικά μαλακές επιφάνειες είτε φτιάχνοντας εσώγλυφες ή ανάγλυφες μορφές. Έτσι έχουμε τυπώματα με σφραγίδες από πατάτες, καρότα, ραπανάκια από πηλό ή πλαστελίνη. Αρχικά ο/η βρεφονηπιοκόμος αφήνει τα παιδιά να πειραματιστούν με τα υλικά και να ανακαλύψουν τις νέες δυνατότητες που τους προσφέρει η τεχνική αυτή, και στη συνέχεια, τα παροτρύνει στη δημιουργία ατομικών και ομαδικών συνθέσεων.

Το τύπωμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διακοσμητικούς λόγους. Φτιάχνουμε χαρτί περιτυλίγματος για τα δώρα μας, διακοσμούμε το τραπεζομάντιλο της τάξης μας ή τα μπλουζάκια μας. Φτιάχνοντας ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο, ως πλαίσιο γύρω από τη ζωγραφιά μας, την ομορφαίνουμε, διακοσμούμε τις κάρτες που θα στείλουμε στους φίλους μας ή φτιάχνουμε ολοκληρωμένη εικόνα με συνδυασμούς τυπωμάτων.

4.3 Ιδέες για τύπωμα

– Αποτύπωμα παλάμης

Τα παιδιά βουτούν την παλάμη τους σε δαχτυλομπογιά, όχι πολύ αραιωμένη, και την πιέζουν πάνω σε χαρτί, αφήνοντας το αποτύπωμα της, όσες φορές θέλουν. Το πρώτο αποτύπωμα θα είναι πιο έντονο από τα επόμενα, αν δεν ανανεωθεί η μπογιά στην παλάμη. Το χρώμα μπορεί να απλωθεί στην παλάμη είτε με πινέλο είτε με σφουγγάρι βουτηγμένο στην μπογιά.

– Αποτύπωμα πατούσας

Είναι μια πολύ διασκεδαστική δραστηριότητα. Τα παιδιά βουτούν τις πατούσες τους μέσα σε ταψάκια με δαχτυλομπογιά και μετά περπατούν πάνω στο απλωμένο στο έδαφος χαρτί του μέτρου, αφήνοντας τα αποτυπώματα απ' τις πατούσες τους. Σ' αυτή τη δραστηριότητα θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί, για να μην γλιστρήσουν τα παιδιά. Παραλλαγή αυτής της δραστηριότητας είναι η χρήση λάσπης (χώμα αναμεμειγμένο με νερό), αντί για χρώμα. Η δραστηριότητα μπορεί να συνοδεύεται με μουσική για τα μεγαλύτερα παιδιά, έτσι ώστε να αφήνουν τα αποτυπώματά τους ρυθμικά. Στο τέλος αυτού του εικαστικού παιχνιδιού, το ένα παιδί πλένει τα πόδια του άλλου μέσα στις λεκάνες με νερό, που είδη υπάρχουν στο χώρο. Αυτή η επαφή του σώματός τους με την μπογιά και το νερό τα ενθουσιάζει και τα βοηθάει εκτός των άλλων και στην κατανόηση της έννοιας του σώματος, καθώς και στο να ξεπεράσουν τις αναστολές τους σχετικά με το λέρωμα.

– Αποτύπωμα δακτύλων

Τα παιδιά βουτούν ένα ή περισσότερα δάχτυλα μέσα στην μπογιά, τα πιέζουν ή τα χτυ-

πούν ελαφρά στο χαρτί και αφήνουν τα αποτυπώματά τους φτιάχνοντας διάφορες συνθέσεις. Ένα πολύ βασικό πλεονέκτημα αυτής της δραστηριότητας είναι η άμεση επαφή των παιδιών με το χρώμα, γεγονός που τους προσφέρει μια πολύ σημαντική εμπειρία, η οποία τα ηρεμεί και τα χαλαρώνει.

– Τύπωμα με αντικείμενα

Τέτοια αντικείμενα είναι κυβάκια, κουβαρίστρες, ρολά, φελλοί, σπιρτόκουτα, φύλλα, σφουγγάρια με μικρές και μεγάλες τρύπες κομμένα σε διάφορα σχήματα κτλ. Τα παιδιά απλώνουν πηχτό υδρόχρωμα στα αντικείμενα ή τα βουτούν κατευθείαν στο χρώμα και τα πιέζουν στο χαρτί.

– Τυπώματα με φρούτα και λαχανικά

Κόβουμε μήλα, αχλάδια, πορτοκάλια, λεμόνια, καρότα, αγγούρια, μελιτζάνες, κρεμμύδια στη μέση ή ένα κομμάτι κουνουπίδι, τα ταμπονάρουμε είτε σε εφημερίδα είτε σε χαρτί κουζίνας, για να φύγει η περισσευούμενη υγρασία τους, απλώνουμε πάνω τους με πινέλο πηχτό υδρόχρωμα και τα πατάμε σε απορροφητικό χαρτί. Το πρώτο αποτύπωμα μπορεί να είναι πυκνό, τα επόμενα όμως θα δείχνουν με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τους σχηματισμούς των ινών του φρούτου ή των λαχανικών, αν δεν ανανεώσουμε το

Τυπώματα με τέμπερα και φύλλα.

Σύνθεση τυπωμάτων με τέμπερα.

χρώμα. Το τύπωμα με φρούτα και λαχανικά μας προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία συνδυασμών σε χρώμα και σχέδιο. Μας δίνεται ακόμα η δυνατότητα να φτιάξουμε ένα διακοσμητικό σχέδιο με ρυθμό, π.χ. ένα πορτοκάλι, ένα μήλο, ένα αγγούρι και επανάληψη αυτού του συνδυασμού.

– Τύπωμα με πατάτα

Κόβουμε την πατάτα στη μέση, κάθετα, με ένα μαχαίρι και έτσι έχουμε δύο επίπεδες επιφάνειες. Σχεδιάζουμε στη μία επιφάνεια με το μαχαίρι ένα σχήμα, όπως τρίγωνο, τετράγωνο ή ένα σχέδιο, όπως σπιτάκι, δενδράκι, φεγγάρι, αστέρι και ό,τι άλλο θέλουμε. Στη συνέχεια, αφαιρούμε με το μαχαίρι τα κομμάτια της πατάτας που βρίσκονται γύρω από το σχέδιο που χαράξαμε έτσι, ώστε το σχέδιο να εξέχει (ανάγλυφο). Ταμπονάρουμε την πατάτα με το ανάγλυφο σχέδιο πάνω σε εφημερίδα ή χαρτί κουζίνας, για να φύγει η υγρασία του λαχανικού. Βάζουμε στο ανάγλυφο σχέδιο υδρόχρωμα χρησιμοποιώντας πινέλο ή σφουγγάρι και πατάμε τη σφραγίδα μας σε χαρτί.

Με την πατάτα μπορούμε να κάνουμε και εσώγλυφα σχέδια κατά τον παρακάτω τρόπο. Αφού έχουμε κόψει την πατάτα στη μέση και έχουμε χαράξει το σχέδιο που θέλουμε στην επιφάνειά της, αφαιρούμε τα κομμάτια της πατάτας που βρίσκονται μέσα στο σχέδιο. Έτσι δημιουργείται ένα βαθούλωμα στο κέντρο του σχεδίου και μας μένει πάνω στην πατάτα το περίγραμμα το οποίο και τυπώνουμε.

Τύπωμα με πατάτα πάνω σε πέτρα.

Με την πατάτα μπορούμε να τυπώσουμε πάρα πολλά σχέδια και, με τους κατάλληλους συνδυασμούς χρωμάτων και σχημάτων, φτιάχνουμε ενδιαφέροντα διακοσμητικά μοτίβα αλλά και ολοκληρωμένες εικόνες. Τα χαράγματα στις πατάτες για τις μικρές ηλικίες παιδιών γίνονται από το/τη βρεφονηπιοκόμο. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν με επίβλεψη να χαράξουν δικά τους σχέδια.

– Τύπωμα σε ύφασμα

Μπορούμε να τυπώσουμε με όλα τα παραπάνω υλικά σε υφάσματα βαμβακερά κ.ά., σε παντελόνια και έτσι να διακοσμήσουμε εμείς κάποια ρούχα μας. Για να τυπώσουμε σε

υφάσματα χρησιμοποιούμε χρώματα μπατίκ. Αφού το ύφασμα έχει πλυθεί και σιδερωθεί, βάζουμε από κάτω εφημερίδες ή ένα άλλο ύφασμα διπλωμένο, ώστε να απορροφηθεί το επιπλέον χρώμα που θα περάσει μέσα απ' το ύφασμα, που θέλουμε να τυπώσουμε. Αφού τυπώσουμε τα σχέδια που θέλουμε, αφήνουμε το ύφασμα να στεγνώσει.

Τύπωμα με σπάγγο.

– Τύπωμα με χαρτονένια σχέδια

Φτιάχνουμε σχέδια πάνω σε χαρτόνι, τα κόβουμε και τα κολλάμε πάνω σε μια βάση που μπορεί να είναι ένα άλλο κομμάτι χαρτόνι, ένας φελλός, ένα ξυλαράκι ή ένας ξύλινος κύβος. Αφού περιμένουμε για λίγο να στεγνώσει η κόλλα, βάζουμε χρώμα επάνω στο σχέδιο μας με ένα πινέλο ή ένα κομμάτι από σφουγγάρι και πατάμε τη σφραγίδα μας στο χαρτί. Κατά τον ίδιο τρόπο, μπορούμε να κολλήσουμε πάνω στη βάση σπάγγο, αφού πρώτα του δώσουμε το σχηματισμό που επιθυμούμε και μετά να τυπώσουμε. Κατά τον ίδιο τρόπο, φτιάχνουμε ανάγλυφες σφραγίδες, κόβοντας και κολλώντας στη βάση σχέδια, που φτιάχνουμε από σαμπρέλα.

– Τύπωμα με σπάγγο

Διπλώνουμε ένα κομμάτι χαρτί στη μέση και το ανοίγουμε. Βουτάμε ένα κομμάτι σπάγγο σε υδρόχρωμα με κανονική αραιώση και το αφήνουμε να μουλιάσει, κρατώντας τη μία άκρη του. Σηκώνουμε το σπάγγο και τον αφήνουμε να πέσει τυχαία στη μία πλευρά του χαρτιού ή του δίνουμε εμείς το σχήμα που επιθυμούμε. Κατόπιν πατάμε από πάνω στην άλλη άκρη του διπλωμένου χαρτιού και με την παλάμη μας, πιέζουμε το χαρτί πάνω στο σπάγγο, ενώ με το άλλο χέρι μας κρατάμε τη μία άκρη του σπάγγου. Μετά τραβάμε το σπάγγο αργά και βγαίνει ανάμεσα απ' τα δύο χαρτιά. Ανοίγουμε το διπλωμένο χαρτί και έχουμε το αποτύπωμα του σπάγγου στις δύο επιφάνειες συμμετρικά (καθρεπτοζωγραφική). Αντί να τραβήξουμε το σπάγγο, μπορούμε να ανοίξουμε το διπλωμένο χαρτί και να τον βγάλουμε.

Μία παραλλαγή του παραπάνω τυπώματος είναι να τοποθετήσουμε το σπάγγο σ' ένα κομμάτι χαρτί και να πιέσουμε από πάνω του ένα άλλο χαρτί. Η διαδικασία τυπώματος

είναι ίδια. Έτσι, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στο ίδιο χαρτί πολλές φορές το σπάγγο σε διαφορετικά χρώματα, ώστε να δημιουργήσουμε πολύχρωμες συνθέσεις.

*Τύπωμα με αντικείμενα (πλέγμα)
(καθρεπτοζωγραφική).*

– Τύπωμα από ένα χαρτί στο άλλο

Στην εσωτερική πλευρά ενός διπλωμένου χαρτιού απλώνουμε τυχαία δαχτυλομπογιές σε διάφορα χρώματα. Διπλώνουμε το χαρτί και πιέζουμε δυνατά με την παλάμη μας την εξωτερική επιφάνεια του χαρτιού. Όταν ανοίξουμε το διπλωμένο χαρτί, θα έχει σχηματιστεί ένα συμμετρικό αφηρημένο σχέδιο (καθρεπτοζωγραφική), το οποίο, αν θέλουμε, μπορούμε να το συμπληρώσουμε ζωγραφίζοντας με τα δάχτυλα, μαρκαδόρους ή πινέλο. Μπορούμε ακόμη να το κόψουμε και να το χρησιμοποιήσουμε σε κολάζ.

Μια παραλλαγή της παραπάνω τεχνικής είναι το τύπωμα μιας ζωγραφιάς με πηχτές δαχτυλομπογιές πάνω σε ένα φύλλο χαρτί, το οποίο θα πιέσουμε πάνω στο πρωτότυπο.

Τύπωμα μιας σύνθεσης από το ένα χαρτί στο άλλο.

Καθρεπτοζωγραφική.

– Σφραγίδες με πηλό και γύψο

Χαράζουμε πάνω σ' ένα κομμάτι πηλό τα σχέδια που επιθυμούμε. Αφήνουμε τον πηλό να ξεραθεί, βουτάμε τη χαραγμένη επιφάνεια σε υδρόχρωμα και τυπώνουμε σε χαρτί. Ακόμη, μπορούμε να φτιάξουμε σχέδια από πηλό, να τα πιέσουμε σε ένα άλλο κομμάτι πηλού, που θα χρησιμεύσει ως βάση, και να φτιάξουμε ανάγλυφες πήλινες σφραγίδες.

Για να φτιάξουμε σφραγίδες από γύψο, πρώτα τον φτιάχνουμε, τον χύνουμε σε καλούπια, και αφού στεγνώσει, δίνουμε στα παιδιά κομμάτια γύψου, για να χαράξουν πάνω του με ένα καρφί τα σχέδια τους και στη συνέχεια να τυπώσουν.

– Μονοτυπία

Πάνω σ' ένα κομμάτι πλεξιγκλάς φτιάχνουμε μια ζωγραφιά με τα δάχτυλα ή με πινέλα, χρησιμοποιώντας δαχτυλομπογιές ή μελάνια τυπογραφίας. Πάνω στη ζωγραφιά τοποθετούμε ένα απορροφητικό χαρτί και το πιέζουμε καλά με τις παλάμες μας ή με ένα ρολό τυπογραφίας. Όταν σηκώσουμε το χαρτί, θα δούμε ότι η ζωγραφιά από το πλεξιγκλάς μεταφέρθηκε στο χαρτί.

– Τύπωμα με στένσιλ (η τεχνική του αερογράφου)¹

Το τύπωμα αυτό παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και από την πλευρά της τεχνικής αλλά και από την πλευρά του αισθητικού αποτελέσματος. Όλη η τεχνική βασίζεται στην κάλυψη του χαρτιού με κάποια σχέδια, ώστε όταν χρωματιστεί με πιτσιλιές ή με σφουγγάρι όλο το υπόλοιπο χαρτί, το καλυμμένο μέρος του να μείνει λευκό και να ξεχωρίζει. Ως στένσιλ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα αντικείμενα, όπως φύλλα, λουλούδια, σχέδια κομμένα από χαρτόνι. Όμως μπορούμε να φτιάξουμε και τα δικά μας στένσιλ, αν σχηματίσουμε σε χαρτόνι ένα σχέδιο, το διπλώσουμε στη μέση και το κόψουμε με ψαλίδι. Έτσι θα έχουμε το σχέδιο έτοιμο κομμένο. Αν ανοίξουμε το χαρτί, από το οποίο κόψαμε το σχέδιο, θα δούμε ότι έχει μείνει το περίγραμμα του σχεδίου, (αρνητικό), το οποίο μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε και αυτό.

Για να τυπώσουμε τοποθετούμε το στένσιλ (είτε το σχέδιο είτε το περίγραμμά του) πάνω στο χαρτί, ψεκάζουμε με αραιωμένο υδρόχρωμα το χαρτί μέχρι να γεμίσει πιτσιλιές, σηκώνουμε το στένσιλ και στην περίπτωση που έχουμε τοποθετήσει το σχέδιο πάνω στο χαρτί, βλέπουμε το σχέδιο λευκό, ενώ στην αντίθετη περίπτωση, βλέπουμε μόνο το σχέδιο χρωματισμένο.

Ο ψεκασμός μπορεί να γίνει είτε με ένα μπουκάλι ψεκασμού είτε με μια παλιά οδοντόβουρτσα, όπου βουτάμε το τριχωτό μέρος σε πυκνό υδρόχρωμα, γυρνάμε την οδοντόβουρτσα με το τριχωτό μέρος προς τα πάνω και μετά σέρνουμε ένα πλαστικό μαχαιράκι πάνω της με φορά από έξω προς τα μέσα (προς τα πάνω μας). Εδώ χρειάζεται προσοχή, γιατί αν κάνουμε την αντίθετη κίνηση, όλο το χρώμα θα πεταχτεί πάνω μας. Ένας άλλος πιο εύκολος τρόπος να απλώσουμε το χρώμα είναι να χρησιμοποιήσουμε ένα σφουγγάρι ή το δάχτυλό μας βουτηγμένο στο χρώμα.

Σ' αυτή την τεχνική μπορούν να χρησιμοποιηθούν και λαδοπαστέλ, που δουλεύονται με τα δάχτυλα, κυρίως για το αποτύπωμα με το περίγραμμα του σχεδίου. Όσο πιο πολλά χρώματα χρησιμοποιούμε τόσο πιο εντυπωσιακή είναι η σύνθεση. Τα στένσιλ τα κόβει η βρεφονηπιαγωγός για τα μικρότερα παιδιά, ενώ τα μεγάλα παιδιά κόβουν μόνα τους τα σχέδιά τους.

¹ Το κόψιμο γίνεται από τον/την παιδαγωγό ή από τα μεγαλύτερα παιδιά με βοήθεια.

Στένσιλ με λαδοπαστέλ.

Φρατάζ με ξυλομπογιές.

– Τυπώματα με λαδοπαστέλ (φροτάζ) και ξυλομπογιές

Είναι μια τεχνική κατά την οποία βγάζουμε το αποτύπωμα διαφόρων αντικειμένων, τα οποία έχουν τραχιές ή ανάγλυφες επιφάνειες, όπως κέρματα, κλειδιά, φύλλα, φυτά, χτένες, σπάγγους, τοποθετώντας ένα χαρτί όχι πολύ χοντρό πάνω από κάθε αντικείμενο και χρωματίζοντας το χαρτί από πάνω με λαδοπαστέλ ή ξυλομπογιές.

Για να μην μετακινούμε τα αντικείμενα που θέλουμε να πάρουμε το αποτύπωμά τους, κάτω από το χαρτί μπορούμε να τα κολλήσουμε με σελοτέϊπ.

Για να πάρουμε το αποτύπωμα των φύλλων πιο εύκολα, τα κλείνουμε σ' ένα βιβλίο και τα αφήνουμε για μια μέρα, ώστε να φύγει η υγρασία τους και να ισιώσουν. Κατά την αποτύπωση, τοποθετούμε την πίσω πλευρά του φύλλου πάνω στο χαρτί, γιατί απ' αυτήν την πλευρά διαγράφονται πιο έντονα τα νεύρα.

Τα αποτυπώματα με λαδοπαστέλ ή ξυλομπογιές μπορούμε να τα κόψουμε και να τα χρησιμοποιήσουμε για κολάζ μαζί με τα πραγματικά αντικείμενα.

Με την τεχνική του φροτάζ τα παιδιά εξασκούν την παρατηρητικότητα τους, ψάχνοντας υλικά με επιφάνειες που μπορούν να αποτυπωθούν.

Φροτάζ με λαδοπαστέλ.

**«Για να πάρουμε και το αποτύπωμα
του φλοιού αυτού του δέντρου!**

Φαίνεται να δίνει πολύ ωραίους σχηματισμούς.»

– Φτιάχνουμε τον δικό μας κύλινδρο εκτύπωσης

Πάνω σε ένα άδειο ρολό από χαρτί κουζίνας κολλάμε διάφορα σχέδια που κόβουμε από χαρτόνι, από τσόχα, από σαμπρέλα ή από σφουγγάρι. Βουτάμε τον κύλινδρο μέσα σε ένα ταψί με υδρόχρωμα και τον κυλάμε πάνω σε ένα μεγάλο χαρτί.

Κατά τον ίδιο τρόπο κολλάμε γύρω απ' τον κύλινδρο σπάγγο σε διαφόρους σχηματισμούς.

– Τα ασημένια φύλλα

Πιέζουμε με την παλάμη μας πάνω σε ένα φύλλο, το οποίο έχουμε τοποθετήσει από την ανάποδη πλευρά, ένα κομμάτι αλουμινόχαρτο. Όταν σηκώσουμε το αλουμινόχαρτο, θα δούμε ότι το αποτύπωμα του φύλλου έχει βγει στο αλουμινόχαρτο. Μπορούμε να κόψουμε το ασημένιο φύλλο γύρω – γύρω και να το χρησιμοποιήσουμε σ' ένα κολάζ ή να διακοσμήσουμε μία κάρτα.

Όλα τα τυπώματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με ζωγραφική και κολάζ.

Μεικτή τεχνική: Σύνθεση τυπωμάτων με πατάτα, πιτσίσισμα και καλαμάκι.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

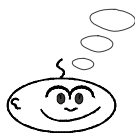
Το τύπωμα είναι μια τεχνική ζωγραφικής, κατά την οποία αναπαράγουμε ένα σχέδιο από μια επιφάνεια πιέζοντάς την πάνω σε μία άλλη. Είναι μια εικαστική δραστηριότητα που παροτρύνει το παιδί σε γνωριμία με μεγάλη ποικιλία υλικών, καλλιεργεί την αίσθηση του ρυθμού με την επανάληψη κάποιων μοτίβων, παρέχει μεγάλες εκφραστικές δυνατότητες, συμβάλλει στην ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας, στην κατάκτηση των εννοιών του χώρου και στην εξέλιξη των λεπτών χειρισμών.

Επιπλέον, προσφέρει ένα αποτέλεσμα που βοηθά ακόμα και τα μικρότερα παιδιά να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, τονώνοντας το ενδιαφέρον για τις εικαστικές δραστηριότητες.

Το τύπωμα μπορεί να γίνει είτε ομαδικά είτε ατομικά χρησιμοποιώντας μια μεγάλη ποικιλία υλικών.

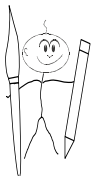

Τύπωμα με φελό πάνω σε βότσαλο.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να εξηγήσεις το λόγο για τον οποίο η δραστηριότητα του τυπώματος είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα πολύ μικρά παιδιά.
2. Να εξηγήσεις τον τρόπο που τα αποτυπώματα με την παλάμη, την πατούσα και τα δάκτυλα επιδρούν στην ψυχοσυναισθηματική ισορροπία των παιδιών.
3. Εάν σου ζητούσαν να οργανώσεις ένα εργαστήριο τυπώματος για παιδιά προσχολικής ηλικίας, ποιες ενέργειες θα έκανες προκειμένου να πραγματοποιηθεί η δραστηριότητα με επιτυχία;

Προτεινόμενες εργασίες

1. Να συλλέξεις διάφορα ετερόκλητα υλικά, τα οποία θα μπορούσαν να αποτυπωθούν.
2. Να φτιάξεις σε χαρτί φωτοτυπίας μεγέθους Α3 μια σύνθεση χρησιμοποιώντας διάφορα είδη τυπώματος.
3. Να οργανώσεις στον παιδικό σταθμό όπου κάνεις πρακτική άσκηση ένα εργαστήριο τυπώματος και να κάνεις γραπτή αξιολόγηση.
4. Να οργανώσεις στον παιδικό σταθμό όπου κάνεις πρακτική άσκηση ένα εργαστήριο τυπώματος με πατούσες. Να καταγράψεις τις αντιδράσεις των παιδιών.
5. Να φτιάξεις διακοσμητικά μοτίβα χρησιμοποιώντας αποτυπώματα των χεριών και των ποδιών σου.
6. α) Να χρησιμοποιήσεις την τεχνική του τυπώματος από ένα χαρτί σε άλλο. Συμπλήρωσε το συμμετρικό αφηρημένο σχέδιο που προέκυψε, ζωγραφίζοντας με τα δάκτυλα, ώστε να δημιουργήσεις μια σύνθεση.
β) Συγκροτήστε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και χρησιμοποιώντας ως ερέθισμα τις παραπάνω συνθέσεις, πλάστε ομαδικά μια ιστορία.
γ) Να παρουσιάσετε την ιστορία σας με θεατρικό τρόπο, διαμορφώνοντας κατάλληλα το εργαστήριο.